

EWA SZAFRANIEC

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wydział Teologiczny

<https://orcid.org/0009-0009-4631-7074>

E-NCYKLOPEDIA WIEDZY O KOŚCIELE KATOLICKIM NA ŚLĄSKU – GENEZA I FUNKCJONOWANIE INTERNETOWEJ INICJATYWY NAUKOWO-POPULARYZATORSKIEJ

E-NCYCLOPEDIA OF KNOWLEDGE ABOUT THE CATHOLIC
CHURCH IN SILESIA: THE ORIGINS AND FUNCTIONING
OF THE ONLINE SCIENTIFIC AND POPULARIZATION INITIATIVE

ABSTRACT:

Celem poniższego artykułu jest omówienie genezy i wieloletniego rozwoju projektu *E-encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku*, który powstał w środowisku akademickim Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Analizując dane statystyczne dotyczące ruchu w witrynie, zebrane przez narzędzie Google Analytics, w wybranych przedziałach czasowych (początek – połowa funkcjonowania – teraźniejszość), autorka podejmuje próbę opisu i interpretacji społecznego odbioru treści prezentowanych w witrynie, wpisując je w szersze konteksty medialne ostatnich dziesięcioleci (przejście od użytkowania komputerów osobistych do smartfonów, natychmiastowość w dostępie do informacji, powierchowość w jej odbiorze). Autorka zauważa czynniki sprzyjające rozwojowi projektu – natychmiastowy i szeroki dostęp do zasobów sieci, możliwość promowania witryny na szeroką skalę przez media społecznościowe, reklamy internetowe – oraz te niesprzyjające: „tyrania chwili”, powierzchowność odbioru, przypadkowość wyszukiwań, przypadkowość treści. Okazuje się, że czynniki te (i inne) bronią się przed jednoznaczną oceną, gdyż płynnie się przenikają i wchodzą we wzajemne zależności.

The aim of the following article is to discuss the genesis and long-term development of the *E-encyclopedia of knowledge about the Catholic Church in Silesia* project, which was created in the academic environment of the Faculty of Theology of the University of Silesia in Katowice. Analyzing statistical data on website traffic collected by the Google Analytics tool in selected time periods (beginning – mid-life – present), the author attempts to describe and interpret the social reception of the content presented on the website, placing it in the broader media contexts of recent decades (the transition from the use of personal computers to smartphones, immediate access to information, superficiality in its reception). The author notes factors that favor the development of the project – immediate and wide access to Internet resources, the possibility of promoting the website on a large scale through social media, online advertising, and unfavorable factors – “tyranny of the moment”, superficiality of reception, randomness of searches, randomness of advertising content. It turns out that these (and other) factors resist unambiguous assessment because they smoothly interpenetrate and interact with each other.

Pojawienie się i rozwój mediów nieodwracalnie zmieniły świat, w którym żyjemy. Środki masowego przekazu stworzyły nową kulturę komunikowania się i przekazywania informacji. Współcześnie mass media, takie jak prasa, radio, telewizja – mogą już być uznane za przestarzałe, a raczej za takie można uznać nie samo medium, a stosowaną przez niego technologię przekazu¹. Królują bowiem tzw. nowe media. Istnieje wiele teorii dotyczących tego, czym są „nowe media”². Wiele z nich wskazuje, że dała im początek globalna sieć – internet³. Co interesujące – istnieją przesłanki, aby sam internet traktować jako stare-nowe medium⁴, jednak jego rola w powstaniu tych nowych jest niebagatelna. Zaawansowane sposoby przekazu, jakie przez dziesięciolecia wykształcił i oferuje, doprowadziły do sytuacji, gdy wiele „kanałów” komunikacji możemy skumulować w jednym terminalu (jedno z ujęć tzw. konwergencji mediów⁵).

Przejsie od Web 1.0 – statycznej, pasywnej, „do odczytu”, do tej w wydaniu 2.0 – sieci aktywnego uczestnictwa, tworzenia, otwartości wraz z tym, jak zmienił się świat, przyniosło wiele nowych zjawisk i tendencji w wielu sferach życia⁶. Jak pisze B. Jung: „Rozwój w kierunku Web 2.0 połączył zatimizowanych *samotnych w sieci* w społeczności i zamiast prowadzić to pokolenie do alienacji wyzwolił w nim spory potencjał kreatywności i zachowań prosumenckich. Potencjalnie każdy internauta dostał do ręki darmowe narzędzia i platformę do komunikowania w skali globalnej – poprzez swoje blogi, zdjęcia, filmy, recenzje i rekomendacje”⁷.

Rewolucja, jaką wywołały wspomniane narzędzia i platforma, objęła także różne formy gromadzenia i przekazywania wiedzy. Pełny, skończony twór, jakim do tej pory była encyklopedia, przeszedł metamorfozę – stał się dynamicznym, niekończącym się projektem, czego flagowym przykładem jest Wikipedia⁸. W jej współtworzenie zaangażowały się tysiące ludzi z całego świata, a sama Wikipedia i jej otwarty charakter stały się inspiracją dla wielu pasjonatów, którzy chcą upowszechnić efekty swojej pracy, w tym naukowej⁹.

¹ H. Jenkins, *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, tłum. M. Bernatowicz, M. Filiciak, Warszawa 2006, s. 19.

² M. Szpunar, *Czym są nowe media – próba konceptualizacji*, „Studia Medioznawcze” 2008, nr 4, s. 31-40.

³ D. McQuail, *Teoria komunikowania masowego*, tłum. M. Bucholc, A. Szulżycka, Warszawa 2007, s. 57.

⁴ Por. M. Szpunar, *Nowe – stare medium. Internet między tworzeniem nowych modeli komunikacyjnych a reprodukowaniem schematów komunikowania masowego*, Warszawa 2012..

⁵ H. Jenkins, *Kultura konwergencji*, s. 24.

⁶ *Wstęp*, w: *Wokół ery mediów Web 2.0*, red. B. Jung, Warszawa 2010, s. 7-8.

⁷ Tamże, s. 8.

⁸ K. Kopec, *Otwarty charakter encyklopedii: Wikipedia jako źródło informacji w cyfrowym świecie*, „Studia Humanistyczne AGH” 15/1 (2016), s. 65-77.

⁹ Wykorzystanie witryny „wiki” (takiej, która oferuje możliwość łatwego i szybkiego zespołowego tworzenia i edytowania treści z poziomu przeglądarki internetowej) do prowadzenia zajęć aktywizujących i angażujących studentów opisuje dr Joanna Wrycza-Bekier w artykule *Strona wiki jako projekt towarzyszący zajęciom kulturoznawczym*, <https://www.e-mentor.edu.pl/arttykul/index/numer/46/id/951> [dostęp: 17.05.2023].

Celem poniższego opracowania jest przyjrzenie się rozwojowi internetowego projektu *E-ncyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku*¹⁰. Inicjatywa ta jest wynikiem ewolucji idei towarzyszącej prowadzącemu wykłady i seminaria z zakresu historii Kościoła na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach ks. prof. Jerzemu Myszorowi oraz studentom i słuchaczom Wydziału Teologicznego tejże uczelni¹¹.

Pomysł redagowania haseł o schemacie zbliżonym do encyklopedycznych, dotyczących parafii, księży, zabytków sakralnych z terenu Śląska narodził się podczas wykładów monograficznych z historii Kościoła na Śląsku, prowadzonych przez ks. prof. Jerzego Myszora najpierw dla alumnów Śląskiego Wyższego Seminarium Duchownego w Katowicach, a w późniejszym czasie także i dla studentów innych specjalizacji. Informacje zawarte w haśle miały być w zamyśle zebrane „u źródeł” – tj. z kronik i ksiąg parafialnych, archiwów, wzbogacone autorską fotografią¹².

Z biegiem czasu zebrane prace zaliczeniowe w postaci haseł utworzyły bazę o solidnym potencjale dla publicznego rozpowszechnienia. Wówczas, w dobie dynamicznego rozwoju globalnej sieci (początek XXI w.), ks. prof. Jerzy Myszor podjął próbę wprowadzenia haseł do polskich zasobów największej internetowej encyklopedii – Wikipedii¹³. Pomysł ten został jednak wkrótce zarzucony w wyniku obserwowanych w edycjach redaktorskich nadużyć natury ideologicznej¹⁴. Zjawisko to oraz stale powiększająca się baza danych, popularność, jaką cieszyły się w Wikipedii wprowadzane przez ks. prof. Jerzego Myszora hasła (był to czas, gdy niewiele parafii miało swoje strony internetowe!) i chęć szerzenia wiarygodnych informacji związanych z historią Kościoła na Śląsku, stały się katalizatorami decyzji o stworzeniu osobnej, niezależnej platformy – internetowej *E-ncyklopedii historii Kościoła na Śląsku*¹⁵. Otwarcie projektu, połączone z jego udostępnieniem dla szerokiego grona odbiorców, miało miejsce 28 maja 2010 r.¹⁶

Niniejsze opracowanie stanowi próbę odpowiedzi na pytania, jaki był społeczny odbiór *E-ncyklopedii historii Kościoła na Śląsku* i jej funkcjonowanie krótko po opublikowaniu zasobów w sieci oraz jak przebiegał rozwój inicjatywy w ciągu ostatnich trzynastu lat? Przedstawiona zostanie analiza danych dotycząca zachowania odbiorców treści internetowej *E-ncyklopedii wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* z początku jej działania (sierpień 2010–luty 2011) oraz obecnie (sierpień 2022–luty 2023). Analizie zostanie poddany także okres sierpień 2017–luty 2018 – umowna połowa między początkiem a stanem obecnym (kwiecień 2023).

¹⁰ Nazwa ta używana jest obecnie. Wraz z rozwojem inicjatywy jej nazwa ulegała zmianom. Platforma została oficjalnie otwarta jako *Encyklopedia historii Kościoła na Śląsku*, wywiad z prof. Jerzym Myszorem (notatki w posiadaniu autorki).

¹¹ E. Kustra, *Internetowa „Encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku” na tle współczesnych tendencji medialnych*, Katowice 2012, pr. magisterska w Bibliotece WTL UŚ, s. 47.

¹² Tamże, s. 48.

¹³ E. Szafraniec, *Przyszłość historii? Internetowa e-ncyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2013, nr 2(37), s. 67-68.

¹⁴ Tamże, s. 68.

¹⁵ E. Kustra, *Internetowa „Encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku”...*, s. 49-50.

¹⁶ E. Szafraniec, *Przyszłość historii?...*, s. 69.

Dane dotyczące ruchu w witrynie zapisywane są w usłudze Google Analytics. Platforma Google Analytics gromadzi i porządkuje dane (zebrane przez zamieszczone w witrynie tzw. kod pomiarowy) według wybranych kryteriów¹⁷. Informacje te są najczęściej wykorzystywane przez właścicieli stron internetowych do celów marketingowych – planowania kampanii promocyjnych, współpracy, dzięki czemu mogą skuteczniej docierać do odbiorców i zwiększać swoje zyski. Usługa Google Analytics jest bezpłatna i może z niej korzystać każdy posiadacz strony internetowej, a dzięki możliwościom, które oferuje to narzędzie, administrator może dostosowywać merytorycznie i wizualnie treści do preferencji odbiorców¹⁸.

Poniżej zaprezentowane zostaną tabele zawierające poszczególne statystyki z różnych przedziałów czasowych. Każda z nich została opatrzona autorskim komentarzem¹⁹.

---

¹⁷ Źródło: <https://support.google.com/analytics/answer/12159447?hl=pl> [dostęp: 23.04.2023].

¹⁸ Źródło: <https://bluemedi.pl/baza-wiedzy/blog/ecommerce/nadchodzi-google-analytics-4-co-warto-o-nim-wiedziec> [dostęp: 25.04.2023].

¹⁹ Analiza zainspirowana metodą zastosowaną przez: G. Strzelczyk, *Digitalizacja i publikacja elektroniczna „Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych”*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 42,1 (2009), s. 22-26, http://www.wtl.us.edu.pl/e107plugins/wtl_ssht/index.php?numer=42,1&str=22-26 [dostęp: 12.05.2023].

Tabela 1. Najogólniejsze statystyki dotyczące ruchu w witrynie *E-encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* w różnych przedziałach czasowych

KATEGORIA CZAS	SESJE	WSZYSCY UŻYTKOWNICY	NOWI UŻYTKOWNICY	LICZBA ODSŁON	LICZBA PRZEGLĄDANYCH STRON PRZYP. NA JEDNĄ SESJĘ	ŚREDNI CZAS SPĘDZ. W WITRYNIE	WSPÓLCZ. ODRZUCEN	NOWE ODWIEDZINY	LOKALIZACJA	PRZEGLĄDARKA
1.08.2010–28.02.2011	66 530	brak danych	53 395	204 876	3,13	00:02:18	67,08%	80,00%	PL DE UK	Firefox
1.08.2017 – 28.02.2018	78 099	61 041	59 962	207 195	2,65	00:01:54	71,03%	87,80%	PL USA DE	Chrome 51,28% Windows 59,66%
1.08.2022 – 28.02.2023	148 819	187 282	145 484	350 959	1,87	00:01:19	72,03%	88,50%	PL USA DE	Chrome 69,96% Android 59,58%

Dane zaprezentowane w **Tabeli 1** informują o ruchu na stronie w trzech okresach siedmiomiesięcznych: sierpień 2010–luty 2011, sierpień 2017–luty 2018, sierpień 2022–luty 2023. Wybrane do analizy zostały miesiące sierpień–luty, aby możliwe było prześledzenie różnych okresów w roku, a także przełomu lat (sierpień 2010 to także początek zbierania statystyk ze strony). Śledzenie zmian w korzystaniu z encyklopedii przez odbiorców jest uporządkowane według kilku kryteriów: liczba wyświetlonych w danym czasie sesji (sesja to okres, w którym użytkownik aktywnie korzystał z witryny), liczba użytkowników (dane te niedostępne są dla okresu najwcześniejszego), nowi użytkownicy (lub „unikalni użytkownicy” – tacy, którzy po raz pierwszy weszli w interakcję z witryną²⁰), ogólna liczba odsłon (odsłona to „pojedyncze wczytanie dowolnej strony witryny przez przeglądarkę”²¹), średnia liczba przeglądanych stron w czasie jednej sesji, średni czas spędzony w witrynie, współczynnik odrzuceń (sesje, podczas których użytkownik widzi tylko jedną stronę i nie podejmuje z nią żadnej interakcji), nowe odwiedziny (odsetek odbiorców, którzy we wskazanym czasie po raz pierwszy pojawili się w witrynie)²², lokalizacja, przeglądarka.

Analizując liczbę sesji w trzech przedziałach czasowych, można zauważyć tendencję wzrostową – w okresie ponad 12 lat w witrynie odnotowano ponad dwukrotnie więcej wyświetlanych sesji. Podczas sesji użytkownik przechodzi na kolejne podstrony, czym generuje odsłony. W tej kategorii również obserwujemy wzrost, jakkolwiek niewielki, pomiędzy latami 2010–2011 i 2017–2018 (różnica 2 319 odsłon), znaczny zaś w ostatnim okresie – 143 764 odsłony więcej niż w środkowym przedziale czasowym. Należy jednak sądzić, że duża liczba odsłon w latach 2022–2023 ma związek raczej ze wzrostem liczby użytkowników, nie zaś z ich wzmożoną aktywnością na stronie. Taki wniosek można wysnuć na podstawie analizy wartości podanych w kryteriach „liczba stron przypadających na jedną sesję” i „średni czas spędzany w witrynie”. W obu przypadkach bowiem odnotowujemy spadki. Na początku funkcjonowania *E-encyklopedii* użytkownicy przeglądali średnio nieco ponad trzy strony na sesję, podczas gdy obecnie 1,87 strony na sesję. Skróceniu również uległ średni czas spędzany przez użytkownika w witrynie – w latach 2010–2011 były to 2 minuty 18 sekund, zaś ostatnio 1 minuta i 19 sekund.

---

²⁰ Źródło: <https://support.google.com/analytics/answer/11986666?hl=pl#zipy=%2Ctematy-w-tym-artykule>, [dostęp: 24.04.2023].

²¹ Źródło: <https://green-fields.pl/blog/strona-wejscia-odsłona-sesja-w-analicye-internetowej/> [dostęp: 24.04.2023].

²² Źródło: <https://www.silesiasem.pl/google-analytics-zachowanie> [dostęp: 25.04.2023].

Tabela 2. Szczegółowe dane dotyczące ruchu w witrynie *E-encyklopedia wiedzy o Kościołach katolickim na Śląsku w początkach jej funkcjonowania (sierpień 2010–luty 2011)*

KATEGORIA CZAS	SESJE	UNIKALNI UŻYTKOW.	LICZBA ODSŁON	LICZBA PRZEGLADANYCH STRON PRZYP. NA JEDNĄ SESJĘ	ŚREDNI CZAS SPEŁZ. W WITRYNIE	WSPÓLCZ. ODRZUCEN	NOWE ODWIEDZINY	LOKALIZACJA	PRZEGLĄDARKA
1–31.08.2010	5 889	4 968	21 003	3,57	00:02:21	63,76%	79,08%	PL DE UK	Firefox
1–30.09.2010	7 646	6 695	24 598	3,22	00:01:57	65,18%	80,67%	PL DE UK	Firefox
1–31.10.2010	8 926	7 783	24 601	2,76	00:01:51	67,43%	80,06%	PL DE UK	Firefox
1–30.11.2010	10 478	9 193	33 729	3,22	00:03:19	64,70%	80,23%	PL DE USA	Firefox
1–31.12.2010	9 798	8 375	31 789	3,24	00:02:34	63,79%	77,92%	PL DE UK	Firefox
1–30.01.2011	10 420	8 969	34 390	3,30	00:02:37	64,51%	77,50%	PL DE UK	Firefox
1–28.02.2011	13 373	12 096	34 766	2,60	00:01:30	75,69%	84,56%	PL DE UK	Firefox

Tabela 2 zawiera dane o ruchu na stronie w pierwszych miesiącach jej funkcjonowania w wirtualnej przestrzeni publicznej. Liczba sesji zwiększała się sukcesywnie (z niewielkim wyjątkiem w grudniu 2012) – w sierpniu 2010 r. było to 5889 sesji, w lutym 2011 r. już 13 373. Odwrotna tendencja zaś towarzyszyła kategorii liczba przeglądanych stron na sesję. W podanym okresie wartości w tej kategorii spadły z 3,57 (w sierpniu 2010) do 2,60 (luty 2011). Zróznicowany jest średni czas spędzany w witrynie – od 3 min 19 sek. w listopadzie 2010 do 1 min i 30 s w lutym 2011. Podobna sytuacja widoczna jest także w kolumnie „współczynnik odrzuceń”. Warto w tym miejscu wspomnieć o stopniu skomplikowania i niejasności w interpretacji tej kategorii. „Współczynnikiem odrzuceń” mianuje się wartość procentową sesji, podczas których użytkownik wyświetla tylko jedną stronę, po czym kończy sesję²³. Sytuacja taka może mieć miejsce wówczas, gdy podstrony są nieadekwatnie opisane (użytkownik nie otrzymuje wtedy tego, czego szuka, i wychodzi) lub kiedy, wręcz przeciwnie, strony są doskonale zoptymalizowane i już za pierwszym razem użytkownik trafia dokładnie na tę stronę, na którą chciał (korzysta z jej zawartości, po czym kończy sesję)²⁴. Średni współczynnik odrzuceń w okresie 1 sierpnia 2010 – 28 lutego 2011 r. wynosił ok. 66%.

W analizowanym w Tabeli 2 okresie najwięcej odwiedzin zanotowano z polskich adresów IP, na drugim miejscu z niemieckich, ostatnią zaś z bardziej licznych grup odbiorców byli użytkownicy z terenu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.

W tym czasie także największa liczba logowań dokonywana była za pomocą przeglądarki internetowej Firefox. W 2010 r. przeglądarka ta była drugą pod względem popularności przeglądarką na świecie (dane z serwisu Statcounter – strony internetowej służącej do śledzenia ruchu internetowego)²⁵. Biorąc pod uwagę niezbyt jeszcze wielką dostępność smartfonów (z raportu sporządzonego przez agencję Kantar Public dla Digital Care – największego na polskim rynku dostawcy usług dla urządzeń mobilnych, wynika, że w 2012 r. z telefonów komórkowych korzystało 82,6% Polaków, zaś ze smartfonów jedynie 5,4%!²⁶), można stwierdzić, że logowania następowały głównie w następstwie korzystania z komputerów stacjonarnych/przenośnych.

---

²³ Źródło: <https://support.google.com/analytics/answer/1009409?hl=pl> [dostęp: 26.05.2023].

²⁴ Źródło: <https://green-fields.pl/blog/strona-wejscia-odslna-sesja-w-analicyce-internetowej/> [dostęp: 26.05.2023].

²⁵ Źródło: <https://gs.statcounter.com/browser-market-share#monthly-201001-201012> [dostęp: 28.05.2023].

²⁶ Dane z raportu *10 lat mobilnej rewolucji*, opublikowanego przez Kantar Public dla Digital Care, 2012, https://gomobi.pl/10_lat_mobilnej_rewolucji_raport.pdf [dostęp: 28.05.2023].

Tabela 3. Szczegółowe dane dotyczące ruchu w witrynie E-encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku w środkowym okresie jej funkcjonowania (sierpień 2017–luty 2018)

KATEGORIA CZAS	UŻYTKOWNICY	SESJE	NOWI UŻYTKOWNICY	LICZBA ODSŁON	STRONY/ SESJA	ŚREDNI CZAS SPĘDZANY W WITRYNIE	WSPÓL-CZYNNIK ODRZUCZEŃ	NOWE ODWIEDZINY	LOKALIZACJA	PRZEGLĄDARKA
1-31.08.2017	8 649	10 423	7 832	32 617	3,13	00:02:09	70,57%	83,50%	PL 85,36% USA 8,12% DE 3,34%	Chrome 51,16% Windows 59,38%
1-30.09.2017	8 819	10 289	7 962	28 990	2,82	00:01:45	72,02%	84,70%	PL 84,61% USA 9,52% DE 2,72%	Chrome 46,45% Windows 63,87% Android 28,41%
1-31.10.2017	9 763	11 590	9 001	28 417	2,45	00:01:52	71,18%	85,40%	PL 86,05% USA 7,93% DE 3,15%	Chrome 48,71% Windows 62,91%
1-30.11.2017	9 896	11 927	9 093	30 874	2,59	00:02:03	69,95%	85,00%	PL 90,29% USA 3,68% DE 3,29%	Chrome 51,30% Windows 61,91%
1-31.12.2017	10 035	11 841	9 173	28 630	2,42	00:01:48	70,96%	85,60%	PL 90,66% USA 3,56% DE 3,34%	Chrome 53,63% Windows 55,99%
1-31.01.2018	11 926	14 061	10 891	33 935	2,41	00:01:42	71,88%	86,00%	PL 86,38% USA 7,15% DE 3,28%	Chrome 52,50% Windows 57,39%
1-28.02.2018	6 724	7 968	6 010	23 732	2,98	00:02:02	70,31%	84,00%	PL 89,16% DE 3,65% USA 3,06%	Chrome 54,09% Windows 57,41%

W **Tabeli 3** zaprezentowano dane z okresu sierpień 2017–luty 2018. Wówczas to *E-encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* funkcjonowała w internecie od siedmiu lat. Liczba wyświetlanych w tym okresie sesji utrzymywała się na względnie stałym poziomie (10–11 tys.), z wyjątkiem stycznia 2018 (14 061 sesji) i lutego (7968 sesji). Podobnie rzecz ma się z liczbą nowych użytkowników odwiedzających stronę: ok. 7–9 tys., wyjątki w tych samych miesiącach, co w kategorii poprzedniej – w styczniu (10 891) i lutym 2012 (6 010). Tendencję malejącą można natomiast zauważyć w rubryce zawierającej dane dotyczące liczby wyświetlonych stron podczas jednej sesji. O ile w latach 2010–2011 najniższą średnią była ta wynosząca 2,60 strony na sesję (luty 2011), to siedem lat później było to 2,41 (styczeń 2018) strony na sesję. Różnica ta nie jest być może bardzo wielka, jednak znamienita – w kolejnych latach ta średnia będzie znacząco się obniżać – podobnie jak skróceniu ulegnie czas spędzany przez użytkowników w witrynie.

W latach 2017–2018 obserwujemy zmianę w lokalizacji wyszukiwań. Wyszukiwania z polskich adresów IP stanowią znaczącą większość (84,61%–90,66% w zależności od miesiąca), tuż po nich największą grupę stanowią wyszukiwania z amerykańskich adresów IP: 9,52%–3,56% (jedynie w lutym 2018 USA występuje na trzecim miejscu popularności lokalizacji, oddając drugie miejsce Niemcom). Dotychczas to właśnie wyszukiwania z Niemiec plasowały się na drugiej pozycji.

We wskazanym czasie mamy również do czynienia ze zmianą preferencji odbiorców w zakresie przeglądarki internetowej. Przeglądarka Chrome wyparła bezkonkurencyjnie popularnego wcześniej Firefoxa. Odbiorcy w większości byli użytkownikami systemu Windows, co wciąż pozwala sądzić, że wyszukiwania odbywały się za pomocą komputerów, gdyż w nie tak wówczas jeszcze popularnych smartfonach dominuje system operacyjny Android.

Tabela 4. Szczegółowe dane dotyczące aktualnego (2023) ruchu w witrynie *E-encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* (sierpień 2022–luty 2023)

KATEGORIA CZAS	UŻYTKOWNICY	SESJE	UNIKALNI UŻYTKOWNICY	LICZBA ODSŁON	STRONY/ SESJA	ŚREDNI CZAS SPĘDZANY W WITRYNIE	WSPÓLCZYNNIK ODRZUCENIA	NOWE ODWIEDZINY	LOKALIZACJA	PRZEGLĄDARKA
1.08.2022–28.02.2023	148 819	187 282	145 484	350 959	1,87	00:01:19	72,03%	88,50%	88,37% PL 5,35% USA 2,52% DE	Chrome 69,96% Android 59,58%
1–31.08.2022	19 906	24 138	17 898	47 897	1,98	00:01:26	70,34%	84,00%	91,63% PL 2,57% DE 2,08% USA	Chrome 71,13% Android 61,78%
1–30.09.2022	17 953	21 226	16 335	39 757	1,87	00:01:17	72,13%	85,30%	91,61% PL 2,46% DE 2,08% USA	Chrome 70,10% Android 58,81%
1–31.10.2022	22 265	26 832	20 807	48 967	1,82	00:01:14	71,50%	85,90%	91,21% PL 2,71% USA 2,32% DE	Chrome 69,37% Android 58,33%
1–30.11.2022	24 169	28 145	22 101	51 880	1,84	00:01:15	72,47%	86,00%	87,85% PL 6,45% USA 2,41% DE	Chrome 69,87% Android 57,68%
1–31.12.2022	26 216	30 752	24 653	55 892	1,82	00:01:14	73,14%	87,50%	87,09% PL 7,04% USA 2,40% DE	Chrome 71,23% Android 62,07%
1–31.01.2023	26 238	31 020	24 290	56 811	1,83	00:01:19	72,62%	86,80%	87,41% PL 6,51% USA 2,46% DE	Chrome 70,88% Android 59,72%
1–28.02.2023	21 220	25 169	19 405	49 755	1,98	00:01:28	71,55%	86,10%	87,14% PL 6,73% USA 2,61% DE	Chrome 70,60% Android 58,38%

W **Tabeli 4** zamieszczone zostały statystyki z okresu 1 sierpnia 2022 – 28 lutego 2023 r. Wartości zawarte w tej tabeli znacząco różnią się od poprzednich. Liczba sesji w tym okresie waha się od 31 020 do 21 226 (średnia liczba sesji to 26 755, w latach 2017–2018: 11 157, w przedziale 2011–2012: 9504). Znacząco w stosunku do danych z **Tabeli 3**, wzrosła także liczba użytkowników odwiedzających witrynę. W analizowanym w **Tabeli 4** czasie liczba użytkowników wynosi od 17 953 do 26 238 (średnia liczba użytkowników to 22 567, w latach 2017–2018: 9402, z lat 2011–2012 brak danych w tej kategorii). Warto zaznaczyć w tym miejscu, że liczba haseł zamieszczonych w witrynie zwiększyła się z blisko 4 tysięcy na początku działalności E-ncyklopedii do ponad 6280 w 2023 r.

Liczba odsłon w ostatnim okresie wynosiła od 39 757 do 56 811 (średnio 50 137 odsłon, w okresie „średniowym” – 29 599, w „początkowym” – 29 268). Kategoria liczba przeglądanych stron na sesję osiąga w latach 2022–2023 najniższe z dotychczasowych wartości – od 1,82 do 1,98 (w średniowym okresie było to 2,65 strony na sesję, zaś w latach 2011–2012: 3,13). Bezpośrednio związane z tym spadkiem jest równoczesne skrócenie średniego czasu spędzanego przez użytkowników w witrynie – początkowo goście przebywali na stronie E-ncyklopedii średnio 00:02:18, następnie (okres środkowy) 00:01:54, w bieżącym zaś czasie 00:01:19. Biorąc pod uwagę wzrost liczby użytkowników, wzrost liczby przeglądanych sesji, a zarazem spadek liczby stron przeglądanych podczas sesji i skrócenie średniego czasu spędzanego przez gości w witrynie, nie dziwi zwiększenie wartości w kategorii „współczynnik odrzuceń” (przypadkowość wyświetleń).

Przeglądarka Chrome, która w okresie środkowym „wyprzedziła” popularnością Firefoxa, w latach 2022–2023 jedynie utwierdziła swoją silną pozycję – to za jej sprawą docierało do witryny około 70% użytkowników. Nowością i znakiem czasu okazał się fakt, że najwięcej użytkowników *E-ncyklopedii* w ostatnim czasie korzystało z systemu operacyjnego Android (średnio 59,58%). W okresie 1 sierpnia 2022 – 28 lutego 2023 r. Android był najpopularniejszym systemem operacyjnym, dostępnym na urządzeniach mobilnych (wg serwisu statcount.com światowa popularność Androida wynosiła blisko 72%²⁷). Można zatem sądzić, że w latach 2022–2023, inaczej niż w latach poprzednich, większość wyszukiwań miała miejsce z poziomu telefonów komórkowych.

Analizując statystyki towarzyszące projektowi *E-ncyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku*, warto również przyjrzeć się zachowaniom odbiorców w kontekście konkretnych dat, dni tygodnia, podczas których notowane są najwyższe liczby odwiedzin w serwisie, a także podjąć refleksję o źródłach pozyskania użytkowników. Dane te sporo mówią o modelu korzystania z zasobów *E-ncyklopedii* przez odbiorców.

Opublikowane poniżej tabele prezentują dane dotyczące najwyższej liczby odwiedzin (z uwzględnieniem dnia tygodnia i daty dziennej) w konkretnych miesiącach analizowanych w publikacji trzech okresów siedmiomiesięcznych. Z uwagi

²⁷ Źródło: <https://gs.statcounter.com/os-market-share/mobile/worldwide/#monthly-202208-202302> [dostęp: 1.06.2023].

na fakt, że dane z najwcześniejszego okresu nie są obecnie dostępne w narzędziu Google Analytics, zaczerpnięte zostały z cytowanej w artykule pracy magisterskiej²⁸.

Tabela 5. Najwyższe liczby odwiedzin witryny *E-encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* (z uwzględnieniem dnia tygodnia i daty dziennej), w układzie miesięcznym dla okresu sierpień 2010–luty 2011

MIESIĄC	NAJWYŻSZA LICZBA ODWIEDZIN	DATA	DZIEŃ TYGODNIA
sierpień 2010	450	15.08.2010	niedziela
wrzesień 2010	406	19.09.2010	niedziela
październik 2010	516	31.10.2010	niedziela
listopad 2010	563	21.11.2010	niedziela
grudzień 2010	470	25.12.2010	sobota
styczeń 2011	526	2.01.2011	niedziela
luty 2011	4159*	17.02.2011	czwartek

* Tzw. pozycja fałszywa – dzienna suma odwiedzin jest tak wysoka, gdyż odnośnik do Encyklopedii historii Kościoła na Śląsku został umieszczony w popularnym wówczas serwisie Wykop.pl. Było to chwilowe zainteresowanie, nie stała tendencja; za: E. Kustra, *Internetowa „Encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku”...*, s. 71.

Tabela 6. Najwyższe liczby odwiedzin witryny *E-encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* (z uwzględnieniem dnia tygodnia i daty dziennej), w układzie miesięcznym dla okresu sierpień 2017–luty 2018

MIESIĄC	NAJWYŻSZA LICZBA ODWIEDZIN	DATA	DZIEŃ TYGODNIA
sierpień 2017	597	29.08.2017	niedziela
wrzesień 2017	547	3.09.2017	niedziela
październik 2017	549	31.10.2017	niedziela
listopad 2017	560	21.11.2017	niedziela
grudzień 2017	570	25.12.2017	wtorek
styczeń 2018	666	2.01.2018	niedziela
luty 2018	431	17.02.2018	niedziela

²⁸ E. Kustra, *Internetowa „Encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku”...*, s. 70.

Tabela 7. Najwyższe liczby odwiedzin witryny *E-encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* (z uwzględnieniem dnia tygodnia i daty dziennej), w układzie miesięcznym dla okresu sierpień 2022–luty 2023

MIESIĄC	NAJWYŻSZA LICZBA ODWIEDZIN	DATA	DZIEŃ TYGODNIA
sierpień 2022	1277	14.08.2022	niedziela
wrzesień 2022	1054	11.09.2022	niedziela
październik 2022	1269	16.10.2022	niedziela
listopad 2022	1577	30.11.2022	środa
grudzień 2022	1917	7.12.2022	środa
styczeń 2023	1566	8.01.2023	niedziela
luty 2023	1299	26.02.2023	niedziela

Odbiorcy najchętniej korzystają z zasobów *E-encyklopedii* w dni wolne od pracy – tj. niedziele oraz święta. Spośród dwudziestu jeden analizowanych miesięcy aż w szesnastu najwyższa liczba odwiedzin miała miejsce w niedziele, zaś w grudniu 2010 w sobotę i 2017 we wtorek, w dni świąteczne (pierwszy i drugi dzień Świąt Bożego Narodzenia). Niedziele i dni świąteczne wolne są przeważnie od codziennego pośpiechu, co daje szansę na zgłębienie zainteresowań związanych ze „światem najmniejszym”²⁹ – regionem (poszukiwanie i weryfikacja informacji, „powrót” w miejsca z dzieciństwa, wycieczki do miejsc kultu, miejsc związanych z historią). Są to również te dni, w które wpisane jest uczestnictwo we mszy św., dlatego można założyć, że w dobie, gdy prawie każda śląska parafia posiada swoją witrynę internetową, wielu odbiorców trafia na strony *E-encyklopedii* właśnie podczas poszukiwania w internecie porządku mszy św. w parafiach.

Elementem stałym w modelu korzystania użytkowników z zasobów *E-encyklopedii wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* jest tzw. pozyskanie, to znaczy sposób, w jaki użytkownicy trafiają do serwisu. Znakomita większość wizyt pochodzi z tzw. organic search – czyli wyszukiwań naturalnych, tj. po kliknięciu na link wyświetlony przez algorytm Google po wpisaniu przez użytkownika konkretnej frazy w okienku wyszukiwarki³⁰. W pierwszym analizowanym okresie źródło to stanowiło 86,56%, w czasie sierpień 2017–luty 2018: 70,06%, w trzecim okresie – 92,1%. Drugim co do popularności źródłem pozyskania jest tzw. ruch direct – czyli bezpośredni, gdy użytkownik wpisuje w pasek przeglądarki adres serwisu, klika na link do *E-encyklopedii* umieszczony w wiadomości e-mail, pliku tekstowym, otwiera witrynę za pomocą zapisanej wcześniej w przeglądarce zakładki³¹ (dla kolejnych okresów – 5,19%, 19,7%, 5,7%). Trzecie źródło „pozyskania” odbiorcy

²⁹ Określenie inspirowane tytułem książki Stanisława Bieniasza *Górny Śląsk – świat najmniejszy*.

³⁰ Źródło: <https://www.sempire.pl/co-to-sa-wyniki-organiczne-organic-search.html> [dostęp: 20.09.2023].

³¹ Źródło: <https://delante.pl/definicje/ruch-direct/> [dostęp: 20.09.2023].

to tzw. ruch refferal – pochodzący z innych stron internetowych³², które zawierają odnośniki do zasobów *E-ncyklopedii wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* (dla kolejnych okresów – 8,25%, 3,6%, 1,5%). W przedziałach czasowych sierpień 2017–luty 2018 oraz sierpień 2022–luty 2023 mamy dodatkowo do czynienia ze źródłem „social” – a więc związanym z tzw. portalami społecznościowymi (Facebook, Instagram i inne) – kolejno dla wspomnianych okresów – 0,4 i 0,7%.

Zaprezentowane dane statystyczne i analizy mają duże znaczenie dla planowania przyszłych działań na rzecz rozwoju projektu *E-ncyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku*. Na ich podstawie łatwo zauważyć, że z każdym rokiem wizyty na stronie są bardziej „powierzchowne”, co najprawdopodobniej ma związek z trwającą i nasilającą się w sferze nowych mediów „kulturą natychmiastowości”³³, powszechnym dostępem do internetu z praktycznie wszystkich urządzeń elektronicznych, zwłaszcza zaś z poziomu telefonów komórkowych, które użytkownicy niemal zawsze mają w zasięgu ręki³⁴. Zjawisko masowego i nieustannego korzystania z sieci poprzez smartfony generuje często przypadkowe odwiedziny w witrynach internetowych, jednocześnie zwiększając liczbę odsłon w witrynie, a przez to jej zasięgi.

Internetowa *E-ncyklopedia wiedzy o historii Kościoła katolickiego na Śląsku* jest projektem niekomercyjnym – nie używa się tutaj reklam, zarówno w celu promocji, jak i w celach zarobkowych³⁵. Taki stan rzeczy podyktowany jest dbałością o kwestie etyczne (reklamy publikowane na stronie, dobierane losowo mogą licować z główną ideą i tematyką witryny³⁶). Szansą na dotarcie do szerszego grona odbiorców faktycznie zainteresowanych historią Kościoła katolickiego na Śląsku (lub szerzej: historią Śląska), a więc potencjalnie takich, którzy zostaliby w witrynie na dłużej i do niej powracali, byłaby płatna promocja serwisu w związanych z nim tematycznie witrynach. Potencjalnie dobry skutek promocyjny odniosłoby także stworzenie stron poświęconych *E-ncyklopedii wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* w portalach społecznościowych i umiejętne nimi zarządzanie. Działania te stanowiłoby także szansę na pozyskanie do składu redaktorskiego pasjonatów tematu.

Z perspektywy czasu oraz na podstawie przeprowadzonej analizy odbioru witryny *E-ncyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* można stwierdzić, że projekt ten okazał się sukcesem. Akademska inicjatywa rozwinęła się – z blisko 4 tys. haseł w 2013 r.³⁷ do ponad 6280 haseł w 2023 r. (mimo zmniejszenia składu redaktorskiego³⁸) i notuje na przestrzeni lat coraz więcej odbiorców, a z informacji

³² Źródło: <https://delante.pl/definicje/ruch-refferal/> [dostęp: 20.09.2023].

³³ Badacz T.H. Eriksen nazywa to zjawisko „tyranią chwili” – T.H. Eriksen, *Tyrania chwil. Szybko i wolno płynący czas w erze informacji*, tłum. opracowanie zbiorowe, Warszawa 2003.

³⁴ Por. I. Szymańska, *Telefon komórkowy – narzędzie komunikacji, narzędzie zmiany społecznej*, „Kultura i Społeczeństwo” 2010, t. 54 (1), s. 111-140.

³⁵ Wywiad z ks. prof. Jerzym Myszorem (notatki w posiadaniu autorki).

³⁶ Tamże.

³⁷ E. Szafraniec, *Przyszłość historii? Internetowa E-ncyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2013, nr 2 (37), s. 65-72.

³⁸ Wywiad z ks. prof. Jerzym Myszorem (notatki w posiadaniu autorki).

publikowanych na łamach witryny korzystają użytkownicy nie tylko z Polski, ale także z zagranicy.

Bibliografia

- Eriksen T.H., *Tyrania chwil. Szybko i wolno płynący czas w erze informacji*, tłum. opracowanie zbiorowe, Warszawa 2003.
- Jenkis H., *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, tłum. M. Bernatowicz, M. Filiciak, Warszawa 2006.
- Jung B., red., *Wokół ery mediów Web 2.0*, Warszawa 2010.
- Kopec K., *Otwarty charakter encyklopedii: Wikipedia jako źródło informacji w cyfrowym świecie*, „Studia Humanistyczne AGH” 15,1 (2016), s. 65-77.
- Kustra E., *Internetowa „Encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku” na tle współczesnych tendencji medialnych*, Katowice 2012, praca magisterska w Bibliotece WTL UŚ.
- McQuail D., *Teoria komunikowania masowego*, tłum. M. Bucholc, A. Szulżycka, Warszawa 2007.
- Strzelczyk G., *Digitalizacja i publikacja elektroniczna „Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych”*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 42 (2009), s. 22-26.
- Szafranec E., *Przyszłość historii?: Internetowa e-ncyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 2013, nr 2 (37), s. 65-72.
- Szpunar M., *Czym są nowe media – próba konceptualizacji*, „Studia Medioznawcze” 2008, nr 4, s. 31-40.
- Szpunar M., *Nowe – stare medium. Internet między tworzeniem nowych modeli komunikacyjnych a reprodukowaniem schematów komunikowania masowego*, Warszawa 2012.
- Szymańska I., *Telefon komórkowy – narzędzie komunikacji, narzędzie zmiany społecznej*, „Kultura i Społeczeństwo”, 2010, t. 54 (1), s. 111-140.
- Wywiad z ks. prof. Jerzym Myszorem (notatki w posiadaniu autorki).

Strony internetowe

- <https://delante.pl/definicje/ruch-direct/>
- <https://delante.pl/definicje/ruch-refferral/>
- https://gomobi.pl/10_lat_mobilnej_rewolucji_raport.pdf
- <https://green-fields.pl/blog/strona-wejscia-odslona-sesja-w-analityce-internetowej/>
- <https://gs.statcounter.com/browser-market-share#monthly-201001-201012>
- <https://gs.statcounter.com/os-market-share/mobile/worldwide/#monthly-202208-202302>
- <https://support.google.com/analytics/answer/1009409?hl=pl>
- <https://support.google.com/analytics/answer/11986666?hl=pl#zippy=%2Ctematy-w-tym-artykuale>
- <https://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/46/id/951>
- <https://www.sempire.pl/co-to-sa-wyniki-organiczne-organic-search.html>
- <https://www.silesiasem.pl/google-analytics-zachowanie>

Słowa kluczowe: encyklopedia, historia, Śląsk, Wikipedia, cyfrowość

Keywords: Encyclopedia, History, Silesia, Wikipedia, Digitality